

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

ШКОЛСКИ ГЛАСНИК

ЛИСТ ЗА ШКОЛУ И УЧИТЕЉЕ

Бр. 11.

У Новом Саду, 15. јуна 1908.

Год. I.

САДРЖАЈ: Наше учитељске школе. — Примери за проучавање ђака, од др. П. Радосављевића. — Вокална музика од Л. Терзиног. — Школа и настава: Чешка Матица Школска. Енглеска. — Учитељство: Босна и Херцеговина. Конгрес словенског учитељства у Прагу. — Удружење учитељица у Кракову. — Практичне обраде: Година и годишња доба. — Из школеког круга: Конзерватизам у школи. — Из школ. самоуправе: Расписивање стечајева. — Читуља: † Коста Шијачки. — Белешке. — Одговоре уредништва. — Нове књиге. — Стечај.

Наше учитељске школе.

II.

У прошлом броју „Шк. Гласника“ споменули смо, да и „народи који стоје на угледној висини просвећености, с тешком муком могу да извјују школину животу шири видокруг.“ Нарочито је то код учитељских школа. Немачки податци казују, да се питање о учитељском образовању у њих живо расправља у педагошкој штампи и на учитељским скупштинама, али у пракси тек само лагано иде своје решењу. Наставни план у Прусској од 1901. год. у ствари још увек стоји само на папиру; министар забрањује семинаристам чак и читање дела Ибзенових, Хауптманових, Судерманових, да се ђаци не упознају са идејама тих модерних писаца. То је свакојако знак напетости а не напретка. Добре снаге учитељске тешко посвећују цео свој живот служби у семинару; ако немају изгледа на управитељство, прелазе ако икакмо могу у кадар надзорнички. С тога немачке реформисте траже у корист подизања угледа учитељским школама, нарочито пред учитељством, да се наставни план не сужава, него да се доведе у склад са духом времена. Но и поред означених праваца, којима мисле признати школски људи у Немачкој реформисати учитељске школе, ипак признају, да до сад још није изнађен један признати канон за образовање немачког учитељства. Још увек ће остати спорно питање, какво је знање и наука потребна учитељу као образованом човеку и као

стручњаку у своје позиву. Директор семинара Андре вели: „Образовање учитеља не само да мора бити темељно с научне стране, него и педагошки одабрано; углед народног учитеља не лежи у сбиму и необрађеној множини његова знања, него у педагошкој каквоћи којом му личност располаже тим знањем.“ „Ако хоћемо да имамо људе и карактере морамо их однеговати, то је, дакле, ствар васпитања“ (Gurlitt). Али за то нам требају истрајни васпитачи који имају ту врлину истрајности, срчаности. И Немци, ти охоли, хваљени Немци, сами признају да у томе још много не достаје у Немачкој. Па шта да ми рекнемо онда о томе у нашим приликама! Биће да и нами то треба што и Немци траже: „Да се такви васпитачи морају однеговати у дотичним заводима и у школским управама.“ А да се у корист те истрајности и срчаности уради што треба, мора се почети васпитавањем учитеља у томе. Па и ако и универзитетски професори у Немачкој признају, да у тамошњем учитељству влада велика жудња за образовањем и пуно је у њима идеалног смисла као мало у којем сталежу, ипак баш сами учитељи истичу да се не треба у томе обмањивати радovima појединаца, јер у многобројном тамошњем учитељству, ипак има у том погледу још доста недостатака. Из мало час поменутог признања траже прваци на школском пољу у Немачкој, „да

учитељи воде о томе рачуна, да им будућност лежи у даљем образовању, јер развитак друштва, који учитељу као народном васпитачу, ставља у изглед положај у социјалном животу, учиниће то према важности његова рада. Но тај друштвени развитак доћи ће до циља, ако учитељски staleж у великој већини својој, у корист својег образовања исцрпе све културно благо које му стоји на расположењу“.

Ово су значајне речи и сасвим треба и наше и свако учитељство, да их дубоко уреже у срце и у душу.

Но какво васпитање треба учитељу? Zillig обележава идеал учитељски овако: „Семинар треба да је завод за образовање учитеља, расадник будућих васпитача. Учитељу треба просто образовање. Али у томе се не мисли: слабо и јадно. Он мора бити прегалац, мора имати душевних потреба, смисао за учење и даљи рад у свима потребним правцима душевних жудњи, имати осећаја за вредност сваког душевног рада. Треба да уме прозрети у етичке идеје, а све ове скупа да уме себи представити у узор-човеку. Треба да је морално религиозног карактера, до добре сврхе да долази истрајном вољом, да разуме психолошке законе науке и учења, да му права мисао о позиву своје пређе у крз и да му је излазна тачка у животу право усавршавање у позиву.“

Gerstenhauer пише о учитељу у својој оцели о наставним плановима овако: „Треба да му је широк круг знања, да је упућен да дубље посматра живот, душевно слободан, самосталан, да се носи националном мишљу, осећајем и тежњама, да на основу својег религиозног, психолошко-филозофског, повесничког и природонаучног образовања, уме себи замислити свет према потребама садашњости, у чијој средини стоји језгро христове науке.“

Према напред означеним недостатцима у оним изворима где учитељи стичу образованост, ово су још увек идеални захтеви од учитеља.

У пракси тражи се још увек и код тих западних кругова, прави пут и начин, како да се удесе заводи за учитељско образовање. У Саксонској и Баварској, на-

рочито се 1906. год. живо расправљало о томе. Предлози др. Р. Сајферта о реформи учитељског образовања, потакли су јаче заинтересоване духове у том питању. Др. Сајферт тражи: „1. Да се семинар усаврши као општи виши завод за образовање, који би се довео у везу са грађанском школом, а трајао пет година. 2. Непосредно на семинар, да се настави као стручан завод за образовање, двогодишња педагошка академија. 3. Са академије да се може прећи на универзитет. Сајферт дели опште и стручно образовање. Семинару ставља у задаћу прво, а академији друго. За предмете у академији предлаже, философију, нарочито етику и психологију, научну опћу педагогију, школску праксу матерњи језик и један предмет по избору. Уз ово да буду одељења за реалија, језике, техничке предмете и свирку. По свршетку академије да се полаже испит само из предмета по избору. Педагошки испит да се полаже тек после одржане једне године за покушај. Сведоцбом о ором испиту да се може доћи на униерзитет.“

Предлози ови, изазвали су велику дискусију. Па и ако је доста присталица њихових, више угледних педагога не прихватају их, него заступају мишљење, да семинар треба продужити седмом годином, увести два страна језика у наставу, латински и француски, умерено проширити практична вежбања и вежбаонице проширити на шесто-разредни систем. Но меродавно мишљење ипак је обележило Сајфертове предлоге као основне, тачне, спроведљиве без великих издатака. Лајпцишко среско учитељско удружење прихватило их је као своје.

У баварском сабору поднет је предлог, да се препарандије претворе у реалке или прогимназије или да се препарандије споје с тим заводима; да се учитељски семинари реформишу у наставном особљу и наставном плану, да се јаче ради на педагошком образовању.

Питања: Да ли да се учитељево опште образовање одели од стручног, и да ли да учитељ добије опште образовање на препарандијама или на вишим школама за остале образоване редове (гимназијама,

реалкама), постала су предмет озбиљног расправљања у тамошњем учитељству, али и они који су за то да остану препарандије и семинари, ипак траже реорганизацију данашњег учитељског образовања као преко потребну ствар. Но органи који треба такве реформе да изведу, рачунају и с другим околностима, тако министар просвете у Баварској, и ако признаје да је потребно бар да се године у семинару продуже, ипак истиче да се то не може одмах извести, које због маленог броја свршених учитеља, које због материјалних средстава.

И у Хесену је социјална демократија у сабору изнела предлог, да се образовање учитеља у новом правцу изводи: 1. Да се препарандије укину, односно претворе у више грађанске школе или реалке. 2. Да се у наставни план у семинарима уведе француски језик као обвезан предмет. Последње године, да се уз педагошко стручно образовање, опширно обрађује историја философије. 3. Интернати да се укину. 4. Сведоцба о свршеним наукама у семинару, да вреди као сведоцба зрелости за студију на универзитету.

У Хесену има према броју становништва, од свију немачких држава, највише виших школа, нарочито горњих реалака. Осим тога, тамо је плата учитељска знатно виша него у осталим немачким земљама. Обе ове погодности утичу, да се тамо у последње време све више абитуријената виших завода прихваћају учитељског позива. Да се овој потреби одговори, приређени су годишњи течајеви за абитуријенте средњих завода.

У Базелу у Швајцарској, уведено је још од 1892. год. да они који хоће да се одаду учитељском позиву, имају матуритетску сведоцбу. Стручни течајеви за образовање учитеља, који су тамо заведени уз горње реалке и горње гимназије, показали се као врло добри, те се на њиховом усавршавању и даље ради. Комисија која ради у тој ствари, вели у своме извештају, да је Базел пошао правим путем и да ће такво образовање учитеља освојити земљиште. Да ће се — дакле — и у будуће тражити матуритетска сведоцба као основ за образовање учитеља. По нацрту те комисије педагошко образовање трајало би

три семестра, а учило би се: Немачки језик, веронаука, писање, цртање, певање, свирање у вијолину, гимнастика, педагошка психологија, етика, општа педагогија, историја педагогије, историја и уређење школско у Базелу, општа и специјална дидактика, школска пракса. Комисија још предлаже, да се сви теоријско-педагошки предмети пренесу на универзитет. Тиме би се педагогији дао јачи значај на универзитету, те би за ту науку требало тамо установити ординаријат. Остали течајеви тог наставног плана, да се споје са једним засебно уређеним заводом, уз који би постојала вежбаоница. Ово би био учитељски семинар. У овом семинару да се спреме учитељи и практично педагошки за више школе, и тако да се створи веза у образовању разних учитељских категорија. По овоме примеру пошао је и Цирих.

Бременско учитељско удружење тражи академско образовање за све учитеље.

Учитељство у Аустрији стоји на том становишту, да садашњи заводи за образовање учитеља и учитељица у Аустрији, не одговарају истакнутом идеалу образовања. И они траже да учитељи могу на универзитету продужити своју науку. На скупштини која је одржана 1906. год. тражили су учитељи, да се измене школски закон. У саветовању своме нису се учитељи ограничили само на уређење учитељског образовања у његовом основу, него су изнели знатан број важних појединих питања у том образовању.

Са преуређењем бечког педагогијума, основан је 1905. год. један семинар и уз њега специјалан течај за абитуријенте средњих завода. Овом течају је задатак да оним абитуријентима средњих завода, који не могу да походе свеучилиште, даду у току једне године педагошко-дидактичка потребна знања и спреме их за учитељски позив. Према статуту за овај течај, узимају се ови предмети: Религија, наставни језик, рачун, писање, цртање, телесно вежбање, педагогија, специјална методика, практична вежбања у настављању, економија, опћа наука о свирци и певању, хармониум и гласовир, хигијена и необавезно виолина. На овом течају било је прве његове го-

дине (1905.) 29 слушалаца, 14 који су свршили горњу реалку и 15 који су свршили гимназију. Пошто је течај показао успеха одржаће се он стално.

То су у главном путеви, којима се мисле уклонити недостатци у образовању учитеља.

Као недостатци данашњег образовања у семинарима истичу се:

1. *Спајање опћег и стручног образовања.* Већина учитеља и учитељских васпитача, истичу тако уређење као главну незгоду у садашњем учитељском образовању, затога се на првом месту тражи оцењене опћег и стручног образовања.

2. *Преоптерећеност.* У напред поменутом спајању оба образовања, осећа се главни узрок претоварности. Указује се на велики број наставних часова, како за ученике, тако и за учитеље. У погледу ове преоптерећености *Сајферт* вели: „Утврђено је, да су учитељи семинара преоптерећени, ово је незгода која се у толико јаче осећа, што су распореди часова често тако удешени, да отежав ју темељну спрему за идући дан, па је чине и немогућом, према томе је искључен срећен, научан рад.“

3. *Оцењеност учитељског образовања и особен положај завода за учитељско образовање.* Најлошије последице за рад и положај учитеља приписују се оцењености, у којој се васпитава учитељ како у препарандији, тако и у семинару. Он се једнострано образује од почетка до краја. Опће образовање му је од свију других позива друкчије, добија га на посебним школама, на којима постоје сасвим особене прилике. Учитељи средњих завода образују се на гимназијама, са онима који ће се одати разним другим струкама, грађани и скоро сви редови средњег чиновништва образују се у реалкама. Народни учитељ сасвим сâм већ после 3—4 године, дели се од свију образованих; он једини мора проћи целу народну школу и једну посебну припремну школу, која је без сваке везе, без сваког спољашњег и унутрашњег додира са осталим вишим школама, оцењена од савремене научне струје. То ствара непрелазан јаз између њега и свију

осталих позива, који већ и стога изгледа кобан, што он мора бити учитељ и васпитач деце свију народних редова.

Зар се све то не може применити и на наше прилике?

Како се из свега види, питање о образовању учитеља није само у нас предмет о којем треба још много расправљати, него је и у тих напреднијих народа још увек на дневном реду. Што то све иде у нас спорије, донекле је природна ствар, јер живимо у много несређенијим приликама уз то слабо можемо што радити на своју руку, а без обзира на државне прописе. Но истина је, да би при свему томе то питање у нас могло много боље бити уређено, да није било последњих 30 година у нашем автономном животу тих силних трзавица а сад све и да се хоће, и поред тих трзавица да учини што више у корист тога питања, не може се учинити све наједанпут. Стварно, критички слабо се у нас до сад то питање и расправљало, јер они чланци и оштри нападаји, који су у току година излазили по нашим политичким листовима о препарандијама, не могу се назвати стварном критиком. Дужност је свију нас да потискујемо у јавности, о тако озбиљним стварима такав начин расправљања, где се само извесна установа напада и ружи, а не вносе стручно одабране чињенице, које би помогле унапређењу саме ствари. Овог просветног правца држе се сви паметни народи, па то мора и нами служити за узор. Немци расправљају, као мало који народ, свестрано, темељно и живо, питање о учитељском образовању, оно је, као што смо напред укратко изнели у пуном јеку у свима њиховим покрајинама. *Карло Мутезиус*, директор семинара у Вајмару, један од признатих њихових стручних људи вели: „Поглед на то, шта се све учинило у земљама где немачки језик влада на образовању учитеља, било у практичном извођењу или у књижевном расправљању, показује већ познату истину, да на том пољу образованости влада најшаренија разноврсност. Немачки заводи за образовање учитеља разни су и у погледу сврхе образовања и трајања образовања,

и с обзиром на нас авнички материјал који на њима ради и на положај који заузимају ти заводи у целокупном систему завода за образовање односних земаља. Све те разлике траже од нас да их проценимо не само са психових основних тачака него и с географског гледишта.“

Но за то Немци не истакну у свом расправљању, само одрицање вредности свему и свачему што постоји, него иду затим, да стварним доказима потврде своје становиште и задобију за своје назоре кругове, који су позвани да ту ствар унапреде.

Једино таким начином ћемо и ми моћи просветне ствари унапредити с тога је дужност свих позвањих стручњака, да изнесе стварне чињенице објективно и разложно, с мање тренутног расположења, а с више темељног доказа и обавештаја. Но у исти мах, време је да и наше самоуправне школске власти узимају у обзир стручна мишљења, која се изнесу у корист унапређења наших просветних установа и поклањају им више пажње, јер тако ће дати доказа да им је наше просветно питање заиста на срцу. Н.

Примери за проучавање ђака.

(Практичне упуте за учитеље).

Dr. phil. Паја Радосављевић, fellow Педагошког Факултета — Њујорк.

V. Дечији смисао за новац.

Хоћемо да знадемо какве осећаје имају деца према новцу; и у које време, на који начин и у колико им можемо паметно помоћи да себе ставе у однос напрема своме свету, помоћу гледања релативних вредности ствари у виду новца. Ова питања непосредно тичу нам практички рад у сваком погледу и побуђују варијетет питања с обзиром на вредност штедње као васпитног агента и обзиром на евентуалне реакције у моралним и естетичким правцима (Ирл Барнес).

а. Експеримент.

Пошто су деца (разред) написала своје име и презиме и доња на врху папија, рециите им да одговоре на ово питање: „Кад

би вам ко сваког месеца дао по круну и кад би могли с њоме радити што хоћете шта би с њоме учинили?“

Ништа више не треба тумачити. Више не сме бити никакве дискусије и учитељ, нек не одговара ни на једно питање дечије.

б. Класификација.

Саберите све одговоре под опћим главама „да уштедим“ и „потрошио“ са овим рубрикама:

а.) „Да уштедим“: 1.) за одело и обућу (шешир, ципеле, капут, мараму и т. д.) 2.) за друге корисне ствари (храну, дрво, и т. д.); 3.) за књиге или слике; 4.) да се даље образујем; 5.) за поклоне (о божићу, новој години, крсној слави, рођен дану и т. д.); 6.) за играње (лутке, лопту, точак, саонице и т. д.); 7.) за филантропију (сиротињу, цркву школски барјак и т. д.);

б.) За трошак: 1.) за одело; 2.) за друге корисне ствари; 3.) за књиге или слике; 4.) за даље образовање; 5.) за поклоне; 6.) за играчке; 7.) за филантрописку сврху.

в.) Педагошка питања.

1.) У колико треба да школа има уплива на дечје држање у погледу на економске прилике?

2.) У којој мери може дете у било ком партикуларном добу схватити вредност новца?

3.) Да ли да деца штеде новац ради прости штедње?

4.) Да ли да се у њима рано развија смисао за економску вредност њихова одела и обуће њихове књиге и њихових играчака?

5.) Да ли да се настава у аритметици прилагодва њиховом смислу за процењивање новца?

6.) Да ли да се деца напућују да дају новац за организације, које су удељене од њихових непосредних интереса?

7.) Да ли је школа дужна да створи прилике да побуђује и даље развија диспозицију (наклоност) за штедњу новца?

8.) Да ли школске штедионице треба да буду интегрални, саставни део нашег васпитног система?

VI. Типови памћења у деце.

Ток мисли непрестанце ради; но већи део његових сегмената пада у неизмерни понор заборавности. Некоје од тих меморија није кадра да оживи моменат њиховог проласка у току свести. Друге опет меморија држи за неколико момената, сати или дана. Трећи опет остављају трагове, који се не дају затрти, и помоћу чега се они могу повраћати у свест за целог живота. Да ли можемо протумачити те разлике? (Др. Уилјем Џемс).

а.) Експерименти.

а.) Примарно или непосредно аудитивно (слушно, акустичко) памћење: Реците једанпут — пред разредом ове речи: 1.) пећ, 2.) тица, 3.) коњ, 4.) брдо, 5.) нож, 6.) камен, 7.) дрво, 8.) капут, 9.) пушка и 10.) хлеб. Ове речи изговарајте јасно и гласно свака три секунда у овом реду. Одмах пошто сте то изговорили, реците деци да репродукују речи, које су запамтили и то ако је могуће по реду како сте казали.

б.) Секундарно аудитивно памћење: Реците једном разреду серију од 10 речи и после 24 сата иштите да понове што су запамтили. За време та 24 сата не сме бити никаквог говора о тим казаним речима.

в.) Примарно визујелно (оптичко, видно) памћење: Сукцесивно експонујте ове речи: 1.) грм, 2.) свећа, 3.) риба, 4.) сат, 5.) човек, 6.) књига, 7.) мост, 8.) перо, 9.) врата, 10.) месо. Пишите на школској табли и нек је свака реч експонована за три секунда (експоновану реч треба одмах избрисати или покрити чим се почне писати друга реч) док се не сврши читава серија речи. Одмах иза избрисане последње речи захтевајте од ђака да репродукују речи у експонованом, изложеном реду.

г.) Секундарно визујелно памћење: Двадесет и четири сата касније иштите од ђака да репродукују речи које сте експоновали прошлог дана.

Између секундарног аудитивног памћења и примарног визујелног експеримента треба да је размак најмање од једног дана.

Име и презиме и доба треба сваки ђак да назначи на своме папиру.

б.) Класификација.

Ова експериментална дата треба среди-ти према полу и добу овако: 1.) број коректно запамћених речи; 2.) број коректно запамћених речи али које нису по реду означене; 3.) број крњих (или изостављених) речи.

в.) Педагошка иштања.

1.) Да ли се моћ памћења (тубљења) и сећања мења у погледу на пол и године?

2.) Да ли је већи проценат визујелне или аудитивне меморије?

3.) Да ли је боље примарно или секундарно памћење?

4.) У којој мери утиче моћ асцијације на ове типове памћења?

5.) На који начин ушливише аудитивно и визујелно памћење дечије на учење језика?

(Наставиће се.)

О вокалној музици у срп. нар. вероисп. осн. школи.

Педагошка расправа.

За вршачки епархијски учит. збор, који је одржан у В. Гају, изарадио: Лјуба Терзин, вршачки учитељ.

(Свршетак.)

А сад, да видимо, чега се треба држати у избору песама с обзиром на њихову садржину?

Сасвим је излишно споменути, да текст мора бити строго моралне садржине. — Речи треба да су одмерене према дечјем схватању. У том погледу дао нам је наш чика Јова неизцрпљив извор лепих дечјих песама.

Деси се међутим и то, да се по неки пут један текст у нар. мелодији изостави, па се у место тог умеће други подеснији текст. Том приликом, треба поступати мудро, јер то се не може чинити без икаквог разумевања. Треба умети оценити, какове речи могу доћи на коју мелодију, јер то није све једно, ма како да се ради. За то се све то не може лако узети, те да то измеђује свако, како је коме воља. Такав посао треба оставити онима, који имају музичку спрему.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Не треба узимати ни оне песме чија би садржина могла побудити децу на сумњиве жеље, или чак и саме страсти. *За то лирске и раскалашне песме нису за школу.* Треба чак толико бити обазрив, да се у школу не уводе ни такове *мелодије*, чији је изворни текст раскалашног садржаја, па ма ми у место тог текста уметнули ма како невине речи. Деца ће већ, по урођеном нагону к неваљалству, на место оног текста, што су га научила у школи, изван школе певати онај изворни текст неуљудног садржаја. Тако би, баш сама школа упутила децу оним кривим путем, са кога треба баш да их скреће. То би био тежак грех за школу.

Ето, то би били принципи којих се треба држати у избору светских песама за школу.

А сад, да видимо, у колико одговарају овим захтевима песме, које су прописане за наше школе?

С врло малим изузетком све песме су нам испод сваке критике. Све су то стране, већином „швапске“ и то рђаве песме. Нема у њима ама баш ни мрве српског елемента.

Ево нпр. за I. р. је прописана и ова песмица: „Весело сам дете.“ Чиста „швапска“ мелодија. Ко не верује, ево нек проба, па ће видети, како се на њу добро игра — „трамблан.“ Или је то, можда некаква класична мелодија која се, с правом, може унети свугде са своје високе вредности?! Не, то није. Већ је то, и опет велим „швапска“ мелодија за — „бкретџш.“

За II. р. је прописана песмица: „Ми смо деца весела“; и опет је „швапска“ мелодија само је ово веселија мелодија, која врло згодно може, да послужи за „Frisch-Polk“ у!! Ко слуша ову мелодију, а њему пред духовним очима све у ковитлац јуре „Tänzeri“! Чисто добијеш вртоглавицу!!

У III. р. је прописана и ова: „Потоцара.“ У њој је читав меланш од мелодија. Има ти ту свачега, само не српскога! А то, јамачно, за то, што је ова песма прописана за *сри. нар. школе!!* У овој песми је

т лко страховити интервала, као да је то нека румунска „Дојна.“ Квинте, сексте, све кинте, а тога у нашим српским песмама нема. Код наших мелодија нема тих скокова. Ма да то музичари сматрају, као нешто врло примитивно у музици, ми опет за то морамо да рачунамо с тим, јер то су *наше нар. песме!!* За то је брука, што се нађе и оваких песама у нашим школама где се чују чак и „морске септине“, што је нарочито тешко хватати и одрасломе, а немоли тек детету у III. р. осн. школе!! Или се зар тако старамо ми за своју „узданицу“ и „зеницу ока свог“??

Једва једном, међу песмама IV. разреда, наилазимо — у добри час! — и на једну нар. песму с чика Јовиним речма: „узо деда свог унука: Ко је само покушао певати то с децом, могао је видети како деца воле да певају ту песму, јер осећају, „да је крв од њихове крви.“ Могло би се замерити самоме тексту, да је за децу и сувише мистичан, јер она су још одиста Српчад мала, те немогу да „размисле“ о свему, јер још нису доста „порасла“ за то.

За певање у V. и VI. р. ево како се млако вели: „уз понављање у VI. р. научених песама придодаје се још која народна и патриотска песма.“ Нема ту ничег тачно прецизираног; па и нашто, кад се већ све испевало што год је само требало!!

Него се то и пева!! I. р. учи: 4; II. р.: 7; III. р.: 13; а IV. р.: 12; песама; бар толико би *требало!!* Е, па питам Вас, а који је тај „јунак“, који може рећи, да је све *прописане* песме свршио?! Да! у IV. р. се поред 12 нових песама, тражи, да се понове и оне песме из II. и III. р.!! А што и да не, кад их нема више него само — 20! А то се тек, олако, може свршити...

А шта да се рекне тек за текст? То је тако нешто сухо, без мрвице нечега примамљивог, да је то жива мука за учитеља, како да омили деци песму, пре него што их отпочне учити: Нпр.: „Благо нама тицама,“ или: „Голуб седи на стрехици вивка своје крилце, а по даље цица маца глади лиже — *лице,*“ — Јест, молим вас, баш

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

лиже лице; још само фали пешкир, да се лица маца обрише, да јој не би испуцало њено — лице!!!

А таке су још врло многе наше шк. песмице! —

Ни својом мелодијом, а ни текстом ни најмање не одговарају ономе циљу, ком су намењене! То је једно врло велико зло, што се мора лечити. Треба наћи друге, подесније песме, јер ове убијају вољу за певање!!

Ево, мени је дошла до руку једна врло лепа збирка песмица. Преписао сам те песмице из песмарице темшварско — градског срп. учитеља Г. Душана Берића. Он их је добио од свог покојног брата који је био професор у Србији. Тј његов брат имао је јаког смисла за те ствари. С лепим разумевањем скупио је красну збирку нар. песама с подесним изворним текстом, или их је сам заменуо zgodнијим речима. Има ту песмица и из оне Кухачеве збирке. Све су то врло лепе и миле мелодије с једрим текстом.

Ево нпр. ове о двема грлицяма, где се износи пример, како се леност свети. А и мелодија је тако лака, лепа слатка, да их деца певају с особитим задовољством.

Ко ради, има.

Весело. Нацрт мелодије од Маринковића.

Гр - ли - ца је про - со бра - ла,
грли - ца је просо бра - ла.

Њој долази друго грле, (Увек се понови).
Дај ми грле једно зрно.
Не дам зрна ни једнога
Беше брати, а не свати.
Ја сам брала, нисам спала
Ни по гори скакутала.

Па ево и друге опет нар. мелодије:

Браћа и сестре.

Прилично лагано. Кухач II. св. 786. стр.

Два су бора напо - редо расла, два су
бо - ра на - по - ре - до ра - сла.

Међу њима танковрха јела. (Понавља се).
Бори расли гори (небу) у висину
Заклањали танковрху јелу,
Од олуја и севера љута.
То не била два бора зелена
Ни међ њима танковрха јела,
Већ то била два брата рођена
И међ њима сеја јединица.
Браћа своју сеју заклањала
Од зависти и од злобе љуте.

Или, где ову, како је жива, пуна темперамента:

Најлепши цвет.

Умерено. Кухач I. св. 257.

Хвали - ла се жута дуња на море
хвали - ла се жута дуња на море.

Да је цветак овог света најлепши.
То зачула зеленика јабука,
„Што се хвалиш жута дуња на море?
Ја сам цветак овог света најлепши!“
То зачула шесторедна шеница,
„Што се
То зачула вјита лоза винова,
„Што се
То зачула та румена ружица,
„Што се

Его ово неколико примера показују нам онај прави пут, којим ваља поћи у избору песмица за школу. Махнимо се које-каквих туђих, рђавих песмица, или ма и својих, ал „да те бог сачува...“ Узмимо нар. песме, или песме, које су сложене по нар. мотивима!!

Једно је зло, што су сриска деца права иасторчад наших срп. музичара!! Од озбиљнијих музичара су Толингери Топаловић компоновали песмице за децу, остали се ни један не лађају тога, да и они постану нашој деци у музици оно, што им је чика Јова у појезији.

За то: добро би било, кад би се јавно обратили срп. музичарима с оваком молбом. Треба их упозорити на ов школеко зло, па нека се баш ти наши музички прваци сиђу мало с висине и међу дечицу!! Ту ће тек моћи остварити оне своје идеале, што их гаје у себи о будућности српске музике.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Уједно би добро било обратити се и Матици Српској, нека распише стечај с пристојном наградом за такве дечје песме. Ето тако би дошли до што бољих песмица, које би имале евидентног успеха у срп. осн. школи.

Још ћу споменути да је врло добро учити децу и игре дечје, које иду с певањем. То деца особито радо уче, па се после играју и код куће. А тих игара с певањем имадемо баш доста лепих. Види се да су то све народне песме и игре, а народ је најбољи композитор.

Тиме сам, уједно, исцрпео све, што сам имао рећи о вокалној музици у осн. школи.

Још преостаје, да се рекне нешто и о самој методи у певању. Но, да не бих овако у један пут и сувише злоупотребио стрпљење п. ч. чланова сл. збора ево завршићу, задржавајући себи право: да првом приликом изнесем и сам методички поступак у певању.

*

Ова радња је прочитана на вршачком епарх. уч. збору, одржаном у В. Гају 13/26. јуна 1907. год. Пошто радња пре збора није била издата ничом на критику то је збор решио: онај део, у коме је реч о појању да се изда Радиславу Стојадиновићу, учитељу из Вел. Средишта, а онај део, где је реч о певању да се изда Васи Лазаревићу, вршачком учитељу, да они поднесу збору своје мишљење. На уч. збору држаном 11./24. окт. 1907. у Денти критичари су с препоруком поднели збору ову радњу. У оном делу о појању уметнуто је, да се у V. и VI. р. узме још и „Вечери твојеја“

После овога, збор је једногласно решио: да се овај учит збор представком обрати *всл. III. Савету*, да усвоји овакв предложење, *ирадиво из појања, те да га овако проише за наше школе.* Исто тако: да се *умоли всл. III. С.* да се *постара за песмице, које су народне, или које су компоноване по нар. мотивима.*

Школа и Настава.

Чешка Матица Школска имала је у 1907 год. 784.238.80 К прихода. Ово је највећи годишњи приход од кад Матица постоји. Издавање је било 772.566 К. Од прихода највећи део (351.622 К) добивен је прилозима и чланарином. Ово је светао знак чешке народне свести и оданости Матици. Већих прилога добила је Матица 25.505 К од америчких Чеха и 48.000 К од добротвора који неће да му се зна за име. Од чешке и моравске земаљске управе добивено је 55.700 К субвенције. Оснивању чешких школа у немачким крајевима праве се велике сметње. У Матичиним школама даје се свој деци бесплатно потребан прибор и уџбеници, за Божићне дарове постарају се народна удружења пошумовско и северочешко, а по негде Матица. Матица је основала те године више нових школа. Многим школама (32) издала је новчану припомоћ (у свему 50.460 К); плате матичиног учитељства износиле су 435.645 К, дотација отправном фонду 36.000 К. Матичино учитељство постиже све боље и боље погодности у својој служби. Број седмичних часова наставе снижен им је на 26, за сваки прекобројни час плаћа се 1 К Управитељи школа, који на матичиним школама раде 10 година, добивају 204 К доплата. О исплаћивању пензије, до сад још није удешено, место тога даје се отправнина. Крајем 1907. год. Матица је издржавала 2 средње школе са 15 разреда и 473 ђака; 60 основних школа са 133 разреда (у Чешкој 45, Моравској 9 и Шлеској 6; 54 забавишта са 72 одељења, 42 у Чешкој, 26 у Моравској и 4 у Шлеској). У основним школама било је 7829 деце, у забавиштима 4271. На средњим Матичиним школама било је 38 наставника, на основним 136, у забавиштима 72. Катихета је било 55, индустријских учитељица 43. Својих школских зграда има Матица у 45 места, најмњених 51 у 41 месту. Све ово још није довољно јер још око 70.000 чешке деце, (а држи се да има и више) походе још увек немачке школе. Неке своје школе издржава Матица већ 25 година. Чистог иметка има Матица 403.617 К. У току свога рада издала је већ 12 милијуна К. Фонд за отправнину учитељства износи скоро 1/2 мил. К.

Енглеска. Нацрт закона за мешовите верске школе прошао је и у другом читању у енглеском парламенту. Знатније су појединости у њему:

Постављање учитеља не може зависити од његове вероисповести; од њега се не сме тражити ни суделовање на службама божјим, ни настављање у недељним школама. Религијска настава не сме бити конфесионална, а мора се оснивати једино на читању и тумачењу Библије. Осим тога деца се могу настављати с дозволом родитеља у правцу дотичне конфесије, а на трошак дотичне верске општине. Ниједан учитељ не може бити приморан да предаје веронауку, сваки може преузети неконфесионалну наставу у религији, коме школска власт то повери. — Треба још знати, да је ту основу изradio један бискуп, у свему Енглеz.

Учитељство.

Конгрес словенског учитељства у Прагу. Лист „Учитељ“ пише: „Ако би дошао на овај конгрес (у Прагу) већи број српских, хрватских, словенских и бугарских учитеља, могао би се по допусту времена у Прагу продужити рад започет на првој југословенској учит. конференцији одржаној у Београду за трајања свесрпског учит. конгреса.

Даворин Третењак пише у „Учит. Товаришћу“: „Препоручујем браћи, да дођу у што већем броју у Праг. Буде ли нас доста, можемо се одмах у Прагу договорити, кад ћемо држати свој учитељски конгрес, о чем ћемо расправљати и како да се ујединимо. После расправе о националности и њезином неговању, могли би расправљати о слободној школи. То је питање тако исто знаменито за нас Славене, који ћемо се у Прагу састати, као и оно прво, а све нас једнако занима. То је управо горуће питање. Браћа Чеси су о том највише писали и размишљали па би нам могли помоћи да то питање што више и што лепше осветлимо. Тако би идеја о слободној школи у нама ојачала, а ми бисмо је код куће ширили све даље и даље, а напосле бисмо основали друштво Слободну Школу. Ако се не би нико понудио, да расправља о слободној школи, то сам приправан ја расправљати о њој. Има ли ко згодније питање за наш конгрес, нека изволи то објавити и нека се приправи за расправљање свога питања. Најбоље ће бити, да на конгресу одлучимо, о чему да расправљамо. Време за наш конгрес мора да се нађе. Ако не буде друге, могли бисмо конгрес држати у вечер.

Нека отпаше у то име једна вечерња забава. То би био само добитак. Могли бисмо се договорити, па да ми Хрвати, Срби, Бугари и Словенци путујемо заједно у Праг. На том путу бисмо имали много прилике, да се упознамо и да се колико је могуће, договоримо, што ћемо и како ћемо у Прагу. Већ то заједничко путовање била би нека врста путујућег учитељског конгреса.“

*

Пољски „Савез народног учитељства у Галицији“ одушевљено се одазвао позиву да суделује на конгресу и обећао је доћи у великом броју. Пољски учитељи хоће да суделују и у раду конгреса и пријавили су се појединим секцијама.

Босна и Херцеговина. Срп. Учит. Удружење одржаће главну скупштину у Мостару 27. 28 и 29. августа о. г. по ст. К. Осим административних и организ. послова, расправљаће се на скупштини о „Данашњем положају срп. учитеља у Босни и Херцеговини.“

Удружење учитељица у Кракову прославило је 35 година својег опстанка. У дугогодишњем свом раду може се похвалити знатним моралним и материјалним успехом. Имање му износи 211.904 К Чл-ница има 526. Удружење има своју књижицу са 12.305, из ње је прошле године издато на читање 45.000 књига. Друштво има своју кућу у Кракову, у којој налазе заштите и неге чланице које дођу у мировину.

Практичне обраде.

Година и годишња доба.

— Адам Пејић — Сарајев.

Прва лекција.

(Свршетак.)

Претрес. — Колко треба времена да земља обиђе око сунца? — По чему судиш да земља треба годину дана, док обиђе око сунца? — Шта закључујемо из тога, што видимо исте звезде на небеском своду после године дана? А шта из тога, што видимо да сва небеска тела путују од истока на запад? —

в.) Сад треба да дознамо, како земља обилази око сунца. Иде ли земља око сунца на махове од времена до времена, или поскакује, или се може бити мирно креће у једној равнини.

Знаде ли то који? Чујте! сад ћу вам то разјаснити.

Шта је ово? — Дугуљаста посуда с водом. — А шта је ово? — Две кугле. — Јест, једна је већа, која ће нам и приказивати земљу. Метни сад ову већу купљу насред воде, а мању на воду уз руб посуде до онога зида, на коме си написао датум 21. јуна! — Докле су у води? — До половине. — Јест, у води су до половине, јер сам тако удесио тежину сваке кугле, а што нам приказује провучена шипка кроз мању куглу? — Земаљску осовину. — Помичи сада мањом куглом уз руб посуде од запада на исток, а уједно је окрећи око осовине и приказуј дане и ноћи! — Хајде унаоколо, док не дођеш на мјесто поласка: — Шта си сада приказао? — Пут земљан око сунца. — Поскакује ли дакле земља на путу око сунца? — Иде ли земља око сунца на махове од времена до времена? — Него? — Земља се креће непрестано. — Јест земља се креће непрестано једном мјером — једномјерно у једној равнини. Понови! — како се креће земља око сунца? — Шта нам приказује равнину, у којој земља обилази око сунца? — Површина воде у посуди. — Јест, а какав пут описује земља при свом обилажењу око сунца? — Дугуљасту кружницу. — Тако је, и та нам је дугуљаста кружница приказана границом површине воде у овој дугуљастој посуди. Ту дугуљасту кружницу зовемо друкчије еклиптиком. Понови! — Шта је дакле еклиптика? — Дугуљаста кружница, у којој земља обилази око сунца, зове се еклиптика. Реци тако — Н.? — Де још ти — Н.? — А како зовемо равнину, у којој земља обилази око сунца? — Равнина у којој земља обилази око сунца, зове се равнина еклиптике. — Реци тако — Н! — Реци и ти — Н —!

Протрес. — Какав пут описује земља при обилажењу око сунца? — Шта је еклиптика? — Шта је равнина еклиптике? — Чиме смо приказали еклиптику, а чиме равнину еклиптике? —

III. степен. — Испореди кретање земље око осовине и обилажење земље око сунца? — (Земља се окреће око осовине смером од запада према истоку, а обилази и око сунца истим смером). За које се време окрене земља око осовине, а за које време обиђе око сунца? — (Земља се окрене око осовине за дан и ноћ — 24 сата, а обиђе око земље за годину дана). По чему

судимо, да се земља окрене око осовине за 24 сата, а по чему, да обиђе земљу за годину дана? — (По томе, што земља треба 24 сата, па да опет буде пред сунцем следећег дана у исто доба, рецимо, у подне; док треба годину дана да опет видимо исте звезде на небеском своду). — У чему се разликује еклиптика од равнине еклиптике? — Еклиптика је црта, а равнина еклиптике плоча.

IV. степен. — Земља се окреће око осовине од запада према истоку, и уједно обилази око сунца. — Земља обиђе око сунца за годину дана у дугуљастом кругу, који се зове еклиптика. — Равнина, у којој земља обилази око сунца, зове се равнина еклиптике.

V. степен. — а.) Графички приказ. — Чиме смо приказали равнину еклиптике (земаљске стазе)? — Површином воде у дугуљастој посуди. — А шта нам приказује граница те равнине? — Земаљску стазу — еклиптику. — Који ће нацртати еклиптику? — Хајде — Н! — Ученик црта, а учитељ помаже и поправља. (Следи вежбање у цртању еклиптике.

б.) Домаћа задаћа. — Нацртајте пет пута еклиптику!

ИЗ ШКОЛСКОГ КРУГА.

Пега конзерватизма једне варошке школе. Вредно је знати, шта се могло десити у XX веку у једној варошкој школи?

Била је реч о писању т. зв. „карактера“ за испите. Неколико њих заступали су мишљење, да писање „карактера“ треба да се изостави, но „већина“ у том учит. збору решила је, да се „карактери“ и даље пишу. Ствар није баш тако споредна, за то баш и хоћу да се позабавим њоме.

Изнећу, прво разлоге, који су „против“ писања „карактера“.

Наше су скамије доста храпаве, па какво је оно писање, кад се по такој скамији пише на „карактеру“ — једноструком листу?!

Деца, преко целе године пишу у пропис, а на крају године им се да нешто ново „карактер!“ Није ни чудо онда, што све то децу узбуђује, па само за то се и „кваре“ толки „карактери.“ „Карактери“ су заостали из времена, кад се са школом терала „парада“, те се

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

учитељев рад износио „на пазар“. Данас се боримо и против испита, а овамо нисмо се махнули још ни „карактера“! „Караактери“ су један обичан школски „швиндл“!! Тим се иде простом обмахивању, јер се износи пред свет оно, што је нирочито удешено, а често чак и извештачено за: „опсевити простоту.“ Није ли природније, поштеније, изнети децје прописеве, где се види, верна слика њихова рукописа!! Не треба се срамотити ружнијег рукописа, па чак ни т. зв. „крмача“, јер то је поштен о показати децу у правој њиховој вредности. Знам случајева, где деца носе „карактере“ својим кућама, па их онде пишу. Знам и тако загонетних школа и чудне деце, где: сви пишу „један, као други.“ Но то је само у „карактеру“, а у прописевима има „различија“ од рукописа. Свему ојоме не треба коментара. За то, и опет велим: „караактери“ су обичан швиндл! У место тога природније је изнети децје прописеве онакве, какви су. Онде је исписан више страна, па се боље и поузданије може изрећи суд о децјим рукописима.

Па и секономског гледишта писање „карактера“ је за осуду. Та парада стоји доста новаца. И у најбољем случају скупља је од прописа.

Дакле: ни с педагошког, ни са практичног гледишта нема стварних разлога „за“ „карактере.“

Ево тих „разлога“ за писање карактера: Треба их писати, јер се то и до сад радило! Срамота је изнети прописеве, ако су прљави, „искрмачени!“ Скоро је штета и обазрети се на овако жалосне разлоге.

Први разлог заудар на конзерватизам, чиме се школа баш најмање сме подичити! Други разлог не би се смео узети. Зар да обмањујемо!

Осим ових „разлога“, других не знам, нисам ни чуо, а тешко и да их има. За то: писање карактера је за највећу осуду.

Отресимо се бар ове погрешке, јер то једино од нас и зависи!!

Варошки учитељ.

Из школске самоуправе.

Расписивање стечајева. У ствари расписивања стечајева на упражњена учитељска места, донео је Школски Савет под бројем Ад. III. С. 158 34. ex 1908. следеће решење:

„Уз стављање ван крепости свих расположења, која са овим у противности стоје, наредити свима епарх. школ одборима и преко истих свима месним школ. одборима, да се уз извештај о упражњености ког учитељског (учитељског) места, који извештај месни школски одбори имају по 67. §-у Уредбе за срп. нар. школе од 1872. у сваком случају одмах поднети епарх. школ. одбору, има увек одмах прикључити и стечај на то место, који ће стечај епарх. школ. одбор, клаузулом одобрења снабдевен, доставити званичном листу, „Срп. Митрополијском Гласнику“, који стечајеве без те клаузуле одобрења неће ни штампати.

Овом се наредбом не крати право месних школ. одбора, да стечај по истом 67. §-у и у другим срп. новинама распису, али ће се у случају спора увек овај стечај узети за меродаван који је на обележени овде начин у званичном листу митрополије карловачке објављен“

† Коста Шијачки.

У Ст. Футогу умро је 8. (21.) о. м. у 59. год. живота Коста Шијачки умировљени учитељ.

Какав је био Коста Шијачки? То је био један особен тип учитељски. Кад је био у пуној снази био је здрав, јак, добро расположен, добра срца, веселак, добар певач, речит, добар импровизатор говора при разним пригодним свечаним потребама, одрешит агитатор, добро примљен у народу кад је требало народ околити на потхвате у корист народних ствари, болећива срца према сиромашу, путнику, ђаку или другом сличном страдалнику, а уз то добар учитељски друг и пријатељ. Све те особине његове утицале су на његов живот, да је у једном извесном добу, био растрзан на све стране. И поред тога, разуме се, да се он није могао толико на школском пољу истаћи (где је у исто доба био добар практичар,) колико се истакао у јавном друштвеном животу свога места и околине. Управо он није био такве природе, да се сам истиче, али тадашњи људи и тадашње прилике тражили су сами Косту и без њега нису ништа почињали. И он се није с тога поневидио, нити је уображавао себи, да без њега не може бити ништа, или да је он нека чињеница с којом се мора рачунати, а најмање је рачунао на

то, да од тог свог популаритета извуче неку асну, напротив он је од тога имао материјалне штете. У својој општини је за дуги низ година био он све и сва, али је он тај свој утицај умео лепо употребити, нити је долазио у неплодне размирице и сударе с народом, нити се попустио толико да народ с њиме лакрдија. Био је тактичан. Својим тактом дошао је до ретке популарности.

Ово је верна слика једног учитеља, који је сутицајем прилика позван да ради у народу. И сваком оном младом учитељу, који пође и воле да иде струјом тога рада, можемо истаћи за углед и пример Косту Шијачког, који је у зрелом добу својег живота био јединствен тип таког раденика.

Таком општом популарношћу у ширим народним круговима, прешла је та његова популарност и у учитељске кругове. Па и ако он није, осим добра практична рада у школи, ништа даље покушавао на школском пољу, он је ипак свугде од учитељста прихваћен својски и у свакој прилици где је било потребно, истицало га је учитељство као својег представника и заступника. Тако је постао чланом управног одбора у учит. Ковикту, чланом администр одбора епарх. бачке и председником новосадског средњег учитељског збора. На оном почасном месту остао је он све док није ступио у мировину. И није му се дало да дуго ужива у заслуженом миру. Нема ни две године како је ступио у мировину и већ подлеже смрти. То је судбина многе наше браће.

На глас о смрти његовој стекоше се учитељи из околних места: Новог Сада, Бегеча, Де пот С. Ивана и др. да га до вечне куће испрате. Исто тако дођоше и свештеници из Ст. Паланке Пироша, Глојана и др. места и свечано га опожаше. Парох ст. футошки Стеван Николић, опростио се с покојником у цркви истичући му заслуге као учитељу, грађанину, члану цркв. и политичке општине, родољубу и врлом прегоацу сваког доброг и корисног рада по народ и општину; Мата Косовац, умиров. учитељ меленачки, цртајући њежне другарске успомене из младости, опростио се с покојником пред црквом; у близини гробља опростио се с покојником К. Миловановић, епарх. шк. референт, цртајући заслуге Костине у корист напретка автономног; а у име новосадског средњег учит збора, као бившем председнику изрекао је Ђ. Михајловић, на гробу Костину ову опроштајну реч:

Драги покојниче!

Живо се сећамо онога доба, када си одушевљен народним идеалима, истрајно радио за добро и напредак свога народа.

Рад тај пронео ти је име и створио уверење у ближој и даљој околини твојој, да ти је свака реч пуна искрена и родољубива жара.

Рад тај приказао те је као несебична човека исправна Србина и искрена васпитача народна.

И реч се твоја с пажњом слушала.

Где је требало истрајна рада у борби за народна права, чекала се много пута реч Косте Шијачког!

А та је реч увек била светао израз и звучан одјек твоје племените душе и родољубива срца. Био си од оних народних родољуба, који су често прегорели све своје, да у корист народне ствари учине све што се више може.

Такав родољубиви рад није остао неопажен и од твоје браће учитеља

И кад им се даде прилика, да ти признањем укажу своје симпатије, изабраше те за председника, за вођу свога у своме учитељском раду, на унапређењу школске наставе и народне просвете.

Па као што си био добар друг и пријатељ, знао си врлинама својим и као старешина задобити другове своје, да смо те сви пазили и поштовали, радо те гледали у својој средини и одликовали те старешинством, све док ни и сам потражио одмора, после дугог и напорног рада учитељског.

На овоме часу кад се растајеш с нама, желели би да ти изрекнемо многу речцу од милоште и другарске љубави. Али су слабе речи да оцртају оне осећаје, ону искрену другарску љубав коју смо неговали према теби. Од сваке речи јачи је онај спомен, који си својим добрим срцем, меком душом умео у нама посејати.

Та братска љубав, та светла успомена, трајно ће ти записати име у души учитељској

И даљи нараштаји учитељски, преносиће једни другима помен о теби, с признањем спомињући добрим делима, на далеко познато име Косте Шијачког.

А тај светао спомен креснуће искру у многим млађем учитељском другу, да и он поради на народној њиви твојим примером, да и он пође твојим стонама, те да се с поносом може назвати правим и искреним народним учитељем, какав си ти био.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

И сад када си се радом својим одужио роду своме, аиђео мира на лаки крили, узнео ти је добру душу у надземаљски живот, где ће је бо-жански гласи дочекати рајским покличем: Учи-тељу добри, уђи у радост Господа твога!

Тихо почивај добри друже!

Слава ти, слава!

*

Тако испратисмо и овог народног трудбе-ника у вечни мир.

Нека му је лака земља и светао спомен ме-ђу нами!

БЕЛЕШКЕ.

Српски учитељски конвикт у Новом Саду, држаће своју редовну скупштину у среду 25. јуна (8. јула) 1908. год. у 8 с. пре подне у дво-рани Српског Учитељског Конвикта, на коју се учтиво позивате. Дневни ред: Пре скупштине у 1²8 сати свечан парастос покојним добротво-рима и члановима Конвикта у св. Николајевској цркви. 1. Оверовљење чланова. 2. Отварање скупштине и помен мртвих. 3. Извештај пред-седников о раду управног одбора за школ. 1907—1908. г. 4. Извештај благајников о рачу-нима за школску 1907—1908 г. 5. Извештај прегледачког одбора о рачунима за школску 1907—1908. г. 6. Извештај надзорника и над-зорнице о унутрашњем одношају Конвикта за школску 1907—1908. г. 7. Извештај лекарев о здравственом стању питомаца и питомица. 8. Прорачун за идућу школску 1908—1909. год. 9. Предлози одборски. 10. Евентуални предлози појединих чланова. 11. Избор питомаца. 12. Из-бор часника и управног одбора. 13. Избор прегледачког одбора. 14. Избор тројице чланова за оверовљење скупштинског записника.

У Новом Саду, 1. (14.) маја 1908. год.

У очи скупштине, на Ивањ-дан 24. јуна (7. јула) о. г. у 5 сати после подне држаће се од-борска седница на коју се чланови и часници овим позивају.

Одбор.

Испити у српским осн. школама у Новом Саду обављени су у среду, и четвртак после Духова. У недељу пре духова одржани су испи-ти на салашким школама.

Шарлах у Новом Саду. На измаку школске године појавио се шарлах у Н. Саду. Испити у срп. осн. школама већ су били завршивани кад

је глас о томе избио у ширу публику. На неким школама других народности, морали су се испити на пречац завршити да се деца распусте. За сад изгледа да опасност није узела шире ди-мензије.

Проф. др. Е. Маргалић као изасланик ми-нистарства просвете посетио је срп. в. дев. школу у Нов. Саду баш при завршетку испита у петак и у суботу 19. и 20. јуна. О наставном успеху у опште, а тако и о успеху наставе у мађарском језику, изразио се повољно и похвалио рад на-ставничког збора те школе.

Чика Јовина прослава. Срп. учит. збор вел. кикиндски приредио је 31. маја (13. јуна) о. г. у вел. дворници српског црквеног дома чика Јо-вину прославу, са одабраним програмом одабра-них чика Јовиних песама за декламовање и пе-вање. Добро би било кад би овако сећање на незаборављеног чика Јову, уобичајили и други учитељски зборови. Благо, које је чика Јова, оста-вио у песмама за децу, од велике је вредности па не би требало да остане закопано у књигама, него да се што више и разноврсније уноси у наш подмладак.

Промена у учитељству. Душан Поповић учитељ у Руми, именован је правим равнајућим учитељем у истом месту.

Српски језик у мађарским државним пре-парандијама. Министар просвете наредио је, да се језик оних народности, које живе у оном кра-ју где постоји државна препарандија, има као обавезан предмет предавати кроз све четир године по 2 часа недељно. У смислу те мини-старске наредбе учиће сви ученици и ученице српски језик у државним препарандијама у Баји и Суботици, кроз све четири године и оспособ-љаваће се из српског језика. — Министра је на ово нагодио неуспех комуналних учитеља, који не говоре језик оног народа чију децу васпи-тавају, јер их деца не разуму. У бајској препа-рандији предаваће српски језик тамошњи про-фесор Србин Јанкулов.

Учитељски течајеви. Министар просвете од-редио је у државним учитељским и учитељским школама течајеве за учење мађарског језика за оне учитеље, који су слаби у знању мађарског језика; и то: у Баји и Суботици за српске; у Еперјешу, Иглави, Леви, Модори и Зниворли за словачке; у Мармарошсигету за русинске; у Араду и Коложвару за румунске, а у Темишвару за немачке учитеље и учитељице.

Учитељски Санаторијум у Врњцима. Предлог о оснивању учитељског дома у Врњачкој бањи у Србији, који смо изнели у 1. бр. „Шк. Гласника“ прихватили су учитељски кругови и поздравили га као једну учитељску потребу. „Промисла“ у Крагујевцу држи, да би рад на томе требало да узме у своје руке Учит. Удружење у Србији. Подсећамо браћу учитеље на ову ствар, да они који буду овог лета отишли у Врњце поведу о том реч са браћом учитељима из Србије који буду на окупу у бањи. Држимо да ова ствар не треба да оде у заборав. Ми смо створили до сад и веће уставове па зашто да не створимо и ту кад је корисна.

Универзитетски течај у Кромјерижу. У прошлом броју донели смо позив *М. Хајниа* нашим учитељским друговима, да при путовању у Праг сврате у Кромјерџ. Програм предавања у Кромјерижу биће овај: 1. Доцент др В. Foustka: Социјално старање о детету (8 часова); 2. Проф. др. Ant. Neveroch: Настраност и растројство осећаја (8 часова); 3. Проф. др. Fr. Крејци: Основи позитивне етике (16 часова); 4. Проф. Jan Koloušek: Социјализација промета и израде у науци о плину и последице тога (8 часова); Проф. др. Vl. Novak: О електрици (16 часова.); 6. Проф. др. V. Tille: Преглед француске књижевности (8 часова).

Права претплата Оба учитељска листа у Норвешкој, решили су да од ове год. 1908. траже у напред претплату од својих читаоца. Искуство их је научило да се претплата накнадно тешко или никако не плаћа, а бива да се и 8—10 бројева задржи, па ником ништа. Ова болест мора бити да ваздухом прелази у све крајеве, кад је код нас има и ако немамо везе са Норвежанима.

Немачки „Шулферајн“ у Аустрији има сада у 1108 подружница 110.000 чланова. У Штајерској има 98 подружница. Изгледа — нише „Učit. Tovariš“ — да шулферајн мисли поплавити сву Штајерску. С тога подстиче позване, да се још у јачој мери оснивају свугде у тамошњим крајевима подружнице друштва Ђирила и Метода, које ће сузбијати немачку навалу.

Кратке белешке. Фонд за сирочад и добра дела који постоји уз енглеско учитељско удружење, издао је прошле године преко 400.000 франка на те цели. — Учитељи у Кристијанији траже плату од 1600 К до 3000 К (повишице да су трогодишње.) До сад је била плата од

1400 К до 2600 К. У Штокхолму је плата од 2200 К до 3400 К, у Копенхагну до 3000 К.

Стање школства у Далмацији. Далматинска влада издала је службени извештај о школству у Далмацији. Према том извештају постојало је на концу год 1906. у Далмацији 428 опћих пучких школа са 685 разреда. Уз то је било 12 помоћних и 1 екскурендо школа. Мјешовитих је школа било 329, мушких 56, а женских 43. По језику је било 427 с хрватским наставним језиком, а 1 с талијанским с 356 деце. Талијански се предавао као обвезни језик у 80 пучких школа, а на талијанској се школи предавао хрватски као обвезни. Грађанских школа било је 6, и то 5 мушких, а 1 женска. Уз пучке школе било је 550 школских књижица, што за учитеље, што за ученике. Уз пучке школе била су 2 посебна обртничка, 2 ратарска течаја и 1 забавиште. Школа с полудневном обуком било је 81, а остале са целодневном. Осим тога било је 27 приватних школа, од којих 11 с правом јавности, а 16 без њега. Од тих су биле 2 женске грађанске, а 25 пучких. Тих је школа било по наставном језику 12 хрватских или српских, 9 талијанских, 2 хрв-талијанске, а 2 немачке. Учитељских особа било је 723, од тих 431 учитељ, а 310 учитељица. Број обвезне деце на похађање школе износио је 57.621; полазило је пак 51.396. У приватним школама било је 2318 деце.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Безразложан нападај на „Шк. Гласник.“

Г. Ђ. Мирков учитељ у Ст. Андрији, написао је у 130. бр. „Браника“ чланак „О фономимици.“ Он је нашао за добро, да поред толиких школских листова, расправља то стручно питање у политичком листу, те да ширу публику упознаје том темом. То он може и даље радити ако воле, али нема права да са пуно надутости ружи уредништво „Шк. Гласника“ што има своје уверење о фономимици и то своје уверење поткрепљује доказима, које он не побија ни са психолошке, ни методске стране, него простим ружењем и омаловавањем мисли да му одрече вредност. Уредништво „Школ. Гласника“ затим баш и иде да така стручна питања расправља, али зато се ваљда не морамо грдити.

О фономимици су изrekli свој суд један Компејре, један Руде и ако пре тога нису

молили за то допуст од г. Ђ. Мирковог, па смо се ето и ми усудили да кажемо своје мишљење, и држимо да смо добро учинили, као што би и г. Ђ. Мирков добро учинио да буде мало скромнији, хладнокрвнији и да темељније проучи оно, о чему хоће да расправља. Таком раду уче нас многи паметни људи и ми се не стидимо што се њихове науке држимо, јер мислимо да је то добро и корисно.

Ако г. Ђ. Мирков држи да „већина учитеља ништа не мисли,“ него је пао терет на њега да он мисли за све нас, онда га молимо да он за све нас не мисли, јер ако увек тако мисли, као што је у том поменутом чланку мислио, онда није добро овде је показао да мање мисли а више пушта језику на вољу.

Хоћемо да с њиме о том питању расправљамо, али кад буде солидно писао и не у политичком листу. А ако хоће даћемо му места и у „Шк. Гласнику.“

Уредништво „Школ. Гласника.“

Нове књиге.

Летопис Матице Српске. Год. 84. Књига 24^а. Св. III. за 1908. г. Н. Сад. Изд. М. С. Штампарија учитељског д-д. „Натошевић.“

Мала библиотека св. 150. Алекса Шантић: Под Маглом слика из Херцеговине. Мостар Изд. Пахер и Косић. 1908.

Преглед Мале библиотеке. Св. I. за 1908. Цена 1 К. У овој свесци прикупљена су мишљења 14 српских књижевника о значају књижевног рада и најбољих радова С. Матавуља. Од педагошких ствари, ту је чланак Славка Косића „Морално васпитање у Енглеској,“ рецензија на „Малу српску читанку“ И. Чонића и Сл. Косића и приказ српских нових педагошких листова: „Школ. Гласника,“ „Српског Учитеља,“ „Српске Школе“ и „Novog Vremena.“ „Школ. Гласник“ пропраћа оцењивач овако: „Први број је врло лепо уређен. У њему је од нарочитог значаја чланак „Тежње за преображајем школе.“ Лист имаде и лепих бележака. Ми „Школ. Гл.“ поздрављамо и желимо му леп успех.“

Мали зборник Молитава, приредио Васа Витојевић школ. управитељ. Штампарија Ј. Пуља. Земун 1908.

Slike iz vzgoje. I. zvezek. Slepa Ljubezen, ljudska igra s petjem, v petih dejanjih, spisal Antun Pesek. v Ljubljani, 1908. Natisnila „Učiteljska tiskarna“ 1908.

Стечај.

За школску годину 1908. 9. упражњено је место једног учитеља на нашој српској основној школи, са годишњом платом од 1200 К.

Стан и огрев у нарави.

Дужност је учитеља:

1.) Обучавање младежи у сва четири разреда по одређеном наставном плану; водити ђаке у цркву и сваком богослужењу са школском младежи присуствовати, и за певницом појати, те пероводство општинско водити.

2.) Ако буде музикалан, добиће од овдашњег срп. певач. друштва „Југовића“ за хоровањство награду годишње 240 К.

Од молитеља се тражи слиједеће:

а.) да је Србин православне вере.

б.) да приложи матуралу сведоцбу о свршеној учитељској школи, а који већ служе, ти требају приложити овлашћење Вел. Управ. и Просвјетног Савета за вршење учитељског звања у Босни и Херцеговини.

в.) Сведоцбу о припадности Босне и Херцеговине или о држављанству Аустро-Угарске монархије.

г.) Ако молитељ ступи први пут у службу, дужан је приложити сведоцбу о моралном и грађанском владању, издану од надлежног поглаварства дотичне градске односно сеоске општине.

Задњи рок најјечају јест 20. јула о. г. по ст. кал.

У Бихаћу, 25. маја 1908.

Борђо Калаба

Председник.

2-3

Књижевни оглас.

„Нацрт опће Психологије за учитеље.“

Госп. др. Паја Радосављевић написао је дело под горњим натписом, а изнеће око 13 штампаних табака обичне осмине.

Српска педагошка књижевност је још доста сиромашна. Сад нам се даје прилика да од нашег Србина стручњака, који је у туђини међу многобројним спремним стручњацима, стекао признања и одликовања својој спреми и неуморном раду, добијемо дело сувремене научне вредности. Код других народа био би једва дочекан рад таког стручњака, па тако треба и ми многобројним одзивом на његова дела, да покажемо да умемо ценити рад својих синова

Дело ће издати штампарија и књижара „Натошевић“, па да би се приближно могло знати у колико примерака да се штампа, позивамо овим браћу учитеље и сестре учитељице из свију српских крајева, да јаве картом дописницом уредништву „Школ. Гласника“ који желе да им се то дело пошље кад изађе из штампе. Пријаве те примамо до Петрова дне о. г.

Ради равнања напомињемо да ће делу бити цена 3-5 К.

Уредништво „Школ. Гласника“*)

*) Молимо уредништва српских и хрватских учитељских листова да јаве својим читаоцима о овој књижевној новини ма и краћом белешком